

‘Yaşam Koçu Afet’ Tiplemesi üzerinden Aile İçi Şiddetin Meşrulaştırılması

Zihniye OKRAY¹

Özet

Aile içi şiddet günümüzün en tekliteli gerçeklerinden biridir. Özellikle kadına yönelik şiddet dünya çapında büyük bir sorundur. Her kültürde mizah ve karikatürler toplumu etkileyen sorunları eleştirmek için kullanılır. Karikatürler içinden çıkmış olduğu hâkim yapıyı, kalıplaşmış kültürel ve toplumsal kodları besleyerek düzeni devam ettirebileceği gibi; yeni bir bakış açısına, yeni bir akışa ya da yeni bir başlangıca neden olabilme gücünü de içinde barındırmaktadır. Bayan Yanı dergisinin neredeyse bütün çizerleri kadınlardır ve dergi feminist bir çizgide yayın yapmaktadır. Feyhan Güver’in yayın hayatına 2011 yılında başlamış olan *Bayan Yanı* dergisindeki ‘Yaşam Koçu Afet’ isimli tiplemesi üzerinden Türk toplumunun kadın-erkek ilişkileri, aile içi şiddet ve diğer insani konulardaki tutumlarının karikatürlere nasıl yansıdığı göstergebilim ile irdelenmiş ve kadına yönelik şiddet, kadın-erkek arasındaki ilişkiler mizah yolu ile nasıl meşrulaştırıldığı tesbit edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak incelenen karikatürlerde kadınların çitlerle çevrilmiş bir bahçe içerisinde ya da bir salonda çizildikleri yani özel alanlarda tutuldukları; incelenen karikatürlerde erkeklerin karılarına ya da sevgilerine aile içi şiddetin alt boyutları olan duygusal istismar uyguladıkları tesbit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karikatür, göstergebilim, aile içi şiddet, Bayan Yanı Dergisi

Legitimization of Domestic Violence upon ‘Life Coach Afet’ Character

Abstract

Domestic violence is one of the most unusual facts of our time. Especially violence against women is a big problem worldwide. In every culture, humor and cartoons are used to criticize problems that affect society. Caricatures; as well as being able to dominate stereotypes of cultural and social codes, it also contains the power to cause a new outlook, a new flow, or a new beginning. Almost all the cartoonists of Bayan Yanı magazine are women, and the magazine is broadcasting in a feminist line. Feyhan Güver's "Life Coach Afet" (Yaşam Koçu Afet) character was examined with semiotics. In those caricatures, the representation of women and men relations Turkish society which was reflected on the caricatures about domestic violence and other humanitarian issues were investigated. Legitimization of domestic violence through humor was analyzed. As a result, in the cartoons examined, women were dawn in a garden surrounded by fences or inside the houses which indicates the private areas. Also it has been found that males in their caricatures applied emotional abuse and neglect to their spouses or loved ones.

Key Words: Caricature, semiotics, domestic violence, Bayan Yanı

Giriş

Aile içi şiddet yasal ya da aralarında kan bağı olan bireylerin birbirlerine uyguladıkları şiddet olarak tanımlanabilir. Aile üyelerinin her birinin diğerine aidiyet, sevgi, şefkat ve koruma vermesi beklenirken aile içi şiddet aileye ait olan bireylere korku, kalıcı fiziksel ve psikolojik

¹ Doç.Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, zokray@eul.edu.tr.

hasar vermektedir (Okray, Palabıykoğlu ve akıcı, 2005,s.1-5). Golder ve arkadaşları (1990) aile içi Şiddeti, eril gücün ve hegemonik erkekliğin aile içinde kadına ve çocuğa yneltimesi olarak tanımlamaktadır. Bu durumda aile içi Şiddet, erkeklerin arzularını ve isteklerini kadınlar üzerinden doyurma ve aslında onları kontrol altına alma çabası olarak değerlendirilebilir.

Aile içi Şiddet; fiziksel, sözel, duygusal ya da psikolojik, cinsel, ekonomik istismar ve ihmali içerir. Literatür incelendiğinde fiziksel ve cinsel istismarın varlıkları durumunda mutlaka duygusal ya da psikolojik istismarın da olduğu görülmektedir. Aile içi Şiddet türleri içerisinde istismara uğrayan birey için en acı verici ve ruh sağlığını uzun süre kötü etkileyen Şiddet türünün duygusal ya da psikolojik istismar olduğu bilinmektedir. Aile içi Şiddet kurbanları daha çok ocuk ve kadınlar olmasına rağmen erkekler de aile içi Şiddet kurbanı olabilmektedirler (Polat, 2016, s.51-57). Kadına yönelik Şiddet yaşamımızın her alanında görülebilen bir olgudur. Bu olgu esprilere bile yansımakta ve kadına yönelik Şiddetin meşrulaştırılması karikatürler üzerinden de yapılmaktadır.

Freud, *Espriler ve Bilindişiyle İlişkileri* (1905) adlı eserinde esprilerin, Őakaların, fıkraların ve hatta karikatürlerin bilinç dışından kaynaklandığını ve bunların tümünde hazzın rol oynadığını ve tümünün de arzuların doymu ile ilgili olduklarını vurgulamıştır. Freud esprilerin -ister sözcükler ister düşünceler üzerine kurulmuş olsunlar- aslında farklı olmadıklarını her ikisinin de düşlerin yorumundaki yoğunlaştırma ilkesi ile çalıştıklarını vurgulamıştır. Espiriler ya da mizah aslında kelimelerin ve ifade araçlarının tutumlu bir Şekilde kullanılmasıdır. Yoğunlaştırmanın yanı sıra yer değiştirme düzeneği de kullanılarak aslında anlamsızlıklardan bir anlam oluşturulur. Bunun dışında Freud esprileri masum espriler ve kasıtlı espriler diye ikiye ayırmış ve masum esprilerde; espiriyi yapan kişinin haz elde etme çabası içerisinde olduğunu vurgulamıştır. Diğer taraftan kasıtlı espirilerde daha çok toplumsal bir boyut mevcuttur. Kasıtlı esprilerde espriyi yapan kişi, düşmanca ya da cinsel saldırganlığın nesnesi olan kişi ve espriyi duyup niyetin içerdiği hazzı alan kişi olmak üzere en az üç kişi olmalıdır. Bu bağlamda belirli bir gerçekliğin abartılmış bir sunumu olan karikatürler de Freud'un tanımladığı kasıtlı espriler olarak değerlendirmek mümkündür. Karikatürde sunulan malzeme, çizgi ve birkaç sözcük ya da kısa bir cümleden oluşur. Resmedilen gerçeklik bellekte konu ile ilgili çağrışımların harekete geçmesini ve ilgili bilgilerin daha kolay bir araya getirilmesini sağlar. Çünkü karikatürde sunulan gerçeklik, somut bir gerçek yerine çizgi ile sunulan gerçekliktir. Karikatürlerdeki esprilere daha rahat

gülünmesinin nedeni de aslında sunulan malzemenin gerçek olmaması ve gerçek olmadığı için de daha rahat algılanmasıdır.

Mizah içinden çıktığı toplumun gerçeklerinden kendini üretir (Arık, 2003, s.90). Mizah gerçeği başka bir şeyle değiştirmek yerine aksaklıkları saklanılmak istenen gerçekleri ve çelişkileri ortaya serer böylece bireysellikten toplumsallığa giden yol açılmış olur (Tural,2017, s. 38-39). Günlük yaşantımız içerisinde mizah, kurallara bağlı, sabitlenmiş kalıp yargı haline gelmiş kötü olarak düşünülen, algılanan hatta yaşanan birçok gerçekliği parçalara ayırır. Parçalara ayrılan bu gerçeklik bireyin ya da toplumun bastırıldığı birçok unsuru içerir. Bastırılan bu unsurlar mizah yoluyla başkasına yansıtılarak bir rahatlama sağlarlar (Ünlü,2007, s.29) Karikatür sosyal ve politik eleştiri aracı niteliği taşımaktadır (Tekiner, 2010, s.133). Karikatür ve mizah komik unsurlar kullanarak bastırıldandan dolayı ortaya çıkan gerilimi azaltmanın bir yolu olarak kullanılır. Bastırılan ortadan kalkmaz fakat geçici de olsa bir rahatlama sağlanır (Ünlü, 2016, s.29). Karikatürün gücü, gerçekliğin çizgi ve az sayıda sözcük ile çok saf ve arıtılmış bir şekilde sunulmasından kaynaklanır (Coşar, 2010, s. 692). Karikatürist ise ele aldığı gerçekliği bir imge oluşturarak, biçimlendirerek, kurgulayarak çizgi yolu ile aktaran kişidir (Çoşar, 2010, s. 691). Karikatürist olayları ve düşünceleri kendi açısından algılamakta, yorumlamakta ve bunlardan birer simge yaratmaktadır (Kurultay ve Pekseven, 2015, s. 154).

Karikatürlerde yaratılan sembollerin açık işlevinin yanı sıra örtük işlevi de bulunmaktadır. Bu örtük işlev, eylemi yapan ya da yapanların bilinci dışında, tasarlanmaksızın ve niyetlenmeksizin ortaya çıkarak hâkim yapıyı, kalıplaşmış kültürel ve toplumsal kodları besleyerek düzeni devam ettirebileceği gibi; yeni bir bakış açısına, yeni bir akışa ya da yeni bir başlangıca neden olabilme gücünü de içinde barındırmaktadır (Okutan, 2013, s. 12). Karikatürün amacı ikna etmek, eğitmek, öğretmek, tutum değişikliğine neden olmak, eğlendirmek, eleştirmek ya da politikleştirmektir (Kurultay ve Peksevgen, 2015, s.154). Karikatüristin çizmiş olduğu karikatürü anlamak için belirli bir artalan bilgisine yani dönemin siyasi ve politik tartışmalarına ya da bilgisine ve tarihsel kesite ihtiyaç duyulmaktadır çünkü; karikatürler belirli bir zaman kesiti içerisinde topluma etki eden anlam yüklü çizgiler veya yapılarıdır (Okutan,2013, s.17). Karikatürle birlikte sunulan anlam yüklü çizgi ve yapılar, okuyana eleştirel bakma ve sorgulama zemini sunmakta (Tural, 2017, s. 37) ve iletilmek istenen mesaj okuyucu tarafından algılandığı anda da işlev yerine getirilmiş olmaktadır (Kurultay ve Peksevgen, 2015, s. 154).

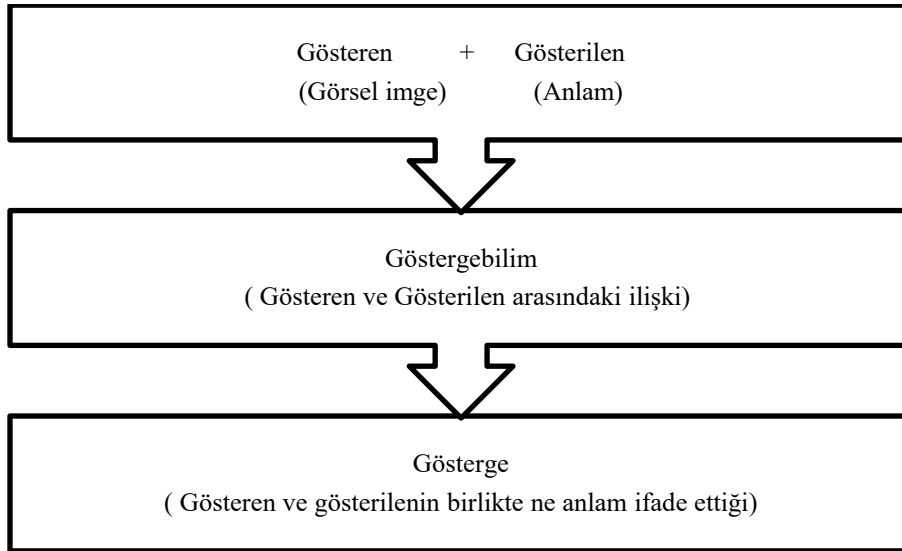
Aile içi şiddet mitlerini Peters (2008, s.5) yanlış olmalarına rağmen toplum tarafından inantla ve yaygın bir şekilde paylaşılan, duygusal ilişki içerisinde olan bireylerin birbirlerine yönelttiği öfkenin küçümsenmesi, inkârı ve onaylanmasını içeren basmakalıp düşünceler olarak tanımlamıştır. ‘DC Coalition Against Domestic Violence’ (DC Aile İçi Şiddete Karşılız Koalisyonu) aile içi şiddet mitlerini şu şekilde özetlemiştir: Aile içi şiddet bir anlık kontrol kaybı, sadece fakir ailelerin yaşadığı bir sorun, arada sırada atılan bir tokat ya da yumruğun aile içi şiddet olmadığı, evin reisinin buna hakkı olduğu, kurbanın her zaman bu şiddet ilişkisi içerisinde çıkabileceği, şiddet uygulayan kişi eğer pişmanlık dile getirip bir daha yapmayacağına söz verirse şiddetin son bulacağı, şiddet içeren davranışların sıklığı az ise bunun ciddi bir sorun olmadığı ve bazı kurban kişilik özelliklerinin eşlerini kendilerine şiddet uygulamak için yüreklendirdikleridir (www.dccadv.org). Yamawaki ve arkadaşları (2012, s.3206-3208) tarafından yapılan bir araştırma da aile içi şiddet mitlerinin aile içi şiddet kurbanlarının aile içi şiddet olaylarından sorumlu oldukları, hak ettikleri, şiddet içeren ilişkiden çıkabileceklerini fakat kaldıklarını ve bunların yanısıra bir tokatın şiddet olmadığı ile ilgili mitleri destekler nitelikte inançlara sahip olduklarını işaret eden bulgular tespit etmişlerdir. Bu çalışma ile aile içi şiddet ya da daha özel bir boyutu ile kadına yönelik şiddetle ilgili karikatürlerin şiddeti meşrulaştıran hatta günlük yaşantımız içerisinde inkara neden olan bir boyutta karşımıza çıktığı irdelenecektir.

Yöntem

Ünal (2016) *Göstergebilim’in Serüveni* adlı çalışmasında göstergebilimin gelişiminde rol oynayan Saussure, Pierce ve Barthes’in kuramlarından bahsetmektedir. Saussure’ye göre dil; belli bir zaman diliminde eşzamanlı, kendi kendine yeterli ve bağımsız bir sistem olarak değerlendirilmelidir. Saussure ‘söz’ ve ‘dil’ in farklı olduğunu ortaya koyar ve ‘dil’i bir nesne olarak kabul edip araştırmak gerektiğini vurgular. Belli kuralları içeren bir sistem olan dili kullanarak sözlerimizi anlaşılır hale getirip başkaları ile ilişkiye kurarız. Pierce ise göstergebilimin temel kavramı olan gösterge kavramını ortaya atmış ve geliştirmiştir. Pierce göstergelerin insanların anlamlı olarak davranmalarını ve düşünmelerini sağlayan temel olduğunu vurgular. Barthes ise, göstergebilimi dilbilimin bir alt dalı olarak görür. Barthes moda, mutfak, edebiyatın ancak gösterge dizgeleri anlam ve gerçeklik kazandıklarını ifade etmiştir. Göstergenin tek başına bir anlamı yoktur ancak başka göstergelerle birlikte bir anlam kazandıklarını ifade etmektedir. Barthes göstergenin neden olduğu anlamın, ancak kolektif bilinçte, yazarın, okurun ve kültürel iklimi içerisinde anlamlı olduğunu vurgulamaktadır. Kültürel iklim içerisinde bulunan sosyal normlar, sosyal çevrenin etkisiyle toplumsallaşma

sürecinde öğrenilirler, toplumda yaşayan bireylerin tavırlarını, inançlarını, tutumlarını belirlerler (Bozkurt, 2011).

Bu çalışmada karikatür çözümlemesi yapılmıştır. Karikatürlerin çözümlenmesi için kullanılan yöntem Barthes (1968, 1972)'in geliştirmiş olduğu görsel metinlerin analizinde kullanılan göstergebilim yöntemidir. Barthes anlamlandırmanın düz ve yan anlam olmak üzere iki bileşeni üzerinde durur ve bir göstergenin neye işaret ettiği düz anlam ve göstergenin nasıl gösterildiği de yan anlam olarak kabul edilir. Karikatürler yapıları gereği düz anlamları ile birlikte yan anlamlar içerirler ve eleştirel bir bakış açısı sunarlar (Sel, Sancaktar ve Aktaş, 2017, s.71). Karikatürlerin değerlendirilmesinde en uygun olan yöntem görsellik içerdikleri için Barthes'in önerdiği ve aşağıda şematik olarak sunulan modeldir.

Bayan Yanı dergisi Türkiye’de tüm karikatüristlerinin kadın olduğu ve okuyucularını gülerken de feminist bir eleştiri yaparak gülmelerini amaçlayan bir dergidir (Toksabay, 2011, Giardot, 2017). Feyhan Güver’in yayın hayatına 2011 yılında başlamış olan *Bayan Yanı* dergisinde yarattığı ‘Yaşam Koçu Afet’ tiplemesi, kadına yönelik şiddet ve kadın-erkek ilişkileri açısından yukarıda şematik olarak gösterilen yöntem ile değerlendirmeye alınmıştır. *Bayan Yanı* dergisinin *Leman* yayınları tarafından basılan ilk altı cildinde toplam 34 adet konulu karikatür dizisi yer almaktadır.

Çalışmada kullanılan yöntem temel olarak Barthes’in geliştirmiş olduğu yöntemi basitleştiren Batu (2011, s.123)’in ‘Görsel Göstergebilimsel Analiz Tablosu’ kullanılmıştır. Buna göre üç aşamada karikatürlerin çözümlemesi yapılmıştır. İlk aşamada söylem, ikinci aşamada anlatı ve üçüncü aşamada da mantıksal-anlamsal yapı göstergebilimsel olarak çözümlenmiştir.

Bu çözümlemeden sonra karikatürlerde kullanılan atasözleri ve özlü sözlere ise söylem çözümlemesi yapılmıştır. Söylem çözümlemesi konuşma ve metinler aracılığı ile üretilen anlam ürünlerinin kültürel ve sosyal araştırmalarda kullanılması olarak da tanımlanabilir (Nisan ve Şeker, 2017, s.319). Söylemler iktidarlardan doğarlar ve söylemin sahibi de hegemonyaya diğer bir deyişle iktidara sahip olandır. Teun van Dijk (1988,2000)'e göre iktidarı bir kişi ya da grubun başka kişi veya gruplar üzerinde sahip olduğu güçten dolayı onların neler yapıp neler yapmayacaklarının sınırlarını belirlediğini ve iktidar sahibi olan kişi veya gruplar söylemler yolu ile diğerlerinin hareketlerinin yanısıra doğru ve yanlış da meşrulaştırma güçlerine sahiptirler. Bu noktada incelenen karikatürlerdeki söylemlerin atasözleri ve özlü sözlerle aslında toplumdaki iktidarın gücünü ve düşünce tarzını belirleyen temel unsurlar olarak değerlendirilebilir.

İncelenmeye alınan karikatürler Bayan Yanı ciltlerindeki sıralarına göre değerlendirilmiştir. Buna göre 1. Ciltte 4, 2. Ciltte 5, 3. Ciltte 4, 4. Ciltte 6, 5. Ciltte 6 ve 6. Ciltte de 9 karikatür incelenerek yorumlanmıştır. Her bir ciltte yer alan karikatürlerin gösteren, gösterilen, gösterge, düz anlam ve yan anlamları ilgili tablolarda verilmiştir. Her bir karikatür için aynı işlem yapıldıktan sonra karikatürlerde verilen düz ve yan anlamlar gruplar haline getirilerek incelenmiştir. Buna göre karikatürlerde ve karikatür dizilerinde işlenen ana temalar belirlenmiştir.

İncelenen 34 karikatür içerisinde kadın-erkek ilişkilerine ait olan karikatürler belirlenmiş ve her bir temada işlenen konular şiddet, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet boyutunda değerlendirilmiştir. İşlenen temalara göre kadın-erkek ilişkilerini inceleyen toplam 21 karikatür bu çalışmanın içeriğini oluşturmaktadır. İncelenmeye tabi tutulmayan 13 karikatür ise gelin-kaynana ilişkisi, dedikodu, hayatın anlamı ve sahip olunandan hoşnut olmama gibi temaları içerdiği için kapsam dışı bırakılmıştır.

Bulgular

İncelenen karikatürler arasında erkeğin kadına yönelttiği fiziksel şiddet ile ilgili sadece bir karikatür bulunurken, duygusal ve ekonomik istismar en sık işlenen konu olmuştur. Kadının erkeğe yönelttiği şiddet duygusal ve sözel şiddet boyutunda karikatürlere yansımıştır. Kadının duygusal istismarı konusu karı-koca arasındaki aldatma ve evlilik gerçekleşikten bir süre sonra erkeklerin kadınları ihmal ettikleri ile ilgili tema izlemiştir.

Yaşam Koçu Afet'in çizeri bu karakteri bir ihtiyacın karşılanması için çizdiğini söylemiştir. Yaşam Koçu Afet bireyselleşen dünya içerisinde ihtiyaç duyulan bilge komşu kadın imgesini

simgelemektedir. *Bayan Yanı* dergilerinde yer alan karikatürlerde Yaşam Koçu Afet, orta yaşlı hafif kilolubir kadındır. Kendisine akıl danışmaya ve günlük yaşamının içerisindeki sorunu paylaşan kadınlar ise daha genç ve Yaşam Koçu Afet'e göre daha az kilolu kadınlardır.

Yaşam Koçu Afet genç kadınların iletmiş olduğu sorunların tümünü bir atasözü ile karşılık vermiştir. Bilindiği gibi atasözleri yaşayan bir kültürün atalarından kalan miraslarıdır ve içerisinde yaşanan toplumun olumladığı düşünce ve davranışların yanısıra kabul görmeyen düşünce ve davranışların da neler olduklarını ileten kuşaktan kuşağa aktarılan sözlerdir (Okray, 2015,s.93). Bu bağlamda Yaşam Koçu Afet'in yaşadıkları durumları çok üzgün bir şekilde aktaran genç kadınlara kuşaklar arasında iletilen deneyimlerle cevap verdiği söylenebilir.

Bir diğer değerlendirilecek unsur da genç kadınların gözü yaşlı olarak çizilmiş olmasıdır. Bu da kadınların daha duygusal varlıklar olarak değerlendirildiklerine bir gönderme yapıyor olabilir. Aile içi şiddetin duygusal istismar boyutu çalışılmıştır.

Karikatürlerde mekân, bazen bir bahçede ağaç altı, bazen bir oturma odasında odun sobası ya da mangal başıdır. Bu mekânlarda çay ya da kahve eşliğinde bazen börek ikramının da olduğu bir anda yapılan sohbetlerin sergilenmesi, komşuluk ilişkilerine ve eski mahalle yaşantısına bir gönderme olarak değerlendirilebilir. Karikatürlerde bu mekânlara toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında kadına ait mekânlar olarak yer verilmiştir. Çünkü toplumsal cinsiyet rollerine göre kadın özel alana, erkek de kamusal alana ait olarak düşünülmektedir (Şahin, 2012, s.53).

Sırasıyla *Bayan Yanı* dergilerinin toplanmış olduğu ciltlerdeki karikatürler cilt sırasına göre değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Cilt 1'de incelenen 4 karikatürde, ilişki içerisinde bulunan erkeklerin (ister flört isterse resmi/imam nikahı evlilik) cazibeli kadınları tercih ettikleri ve evlilikleri ya da ilişkileri içerisinde sadakatlerini sürdüremedikleri konusu ön plana çıkmaktadır. Duygusal veya psikolojik istismar bu ciltteki karikatürlerde aldatma ya da cinsel sadakatsizlik yönüyle ele alınmıştır.

2.ciltte incelenen 3 karikatür kadın-erkek arasındaki ilişkileri diğer ciltten farklı olarak ilk iki karikatürde kadınların dişiliklerini kullanarak erkekleri elde etmenin ya da istedikleri gibi değiştirebileceklerine olan inançları olarak aktarılmıştır. Son karikatürde ise kadının, kocasının isteği üzerine çalışmayı bırakması ve zaman içerisinde duyduğu pişmanlıktır. Bu temada incelenen karikatürlerde aile içi şiddet içeriklerine bakıldığında duygusal istismar ve ekonomik istismar ön planda tutulduğu görülmektedir.

3. ciltte incelenen karikatürde bir çizgi dizi içerisinde iki farklı hikaye bulunmaktadır. Bunlardan ilki piyangodan çıkan parayı harcayıp doğan sıkıntıdan dolayı çalışmak isteyen karısına izin vermeyen erkek ve diğer taraftan karısına fiziksel şiddet uygulayan erkek anlatılmıştır.

4. ciltte incelenen 4 karikatürde aldatma, kıskançlık, ilgi göstermeyen, parayı kendi istediği gibi harcayan kocalar anlatılmıştır. Bunlarda kadınların da erkeklere aile içi şiddet uyguladıkları ile ilgili mesajlar da verilmiştir. Beceriksiz erkek olarak nitelendirilen erkekler evi geçindirmek için gerekli maddi olanakları yaratamayan erkeklerdir. Buna göre erkekler kadınlar tarafından duygusal olarak istismar edilebilmektedirler.

5. ciltte incelenen 4 karikatürde aldatma, karısının çalışmasına izin vermeyen, ilgisiz, kıskanç ve geliri kendi arzuları doğrultusunda harcayan erkek/koca anlatılmıştır. Bu ciltte incelenen karikatürlerde kadına yönelik şiddetin fiziksel, duygusal, ekonomik ve ihmal boyutları yer almıştır. Diğer taraftan bu ciltte kadınların erkeklere yönelttiği şiddet olarak da duygusal istismar, bir önceki ciltte olduğu gibi maddi konulardan dolayı uygulanması yönüyle ele alınmıştır.

Bayan Yanı Dergilerinin toplanmış olduğu bu son ciltte ise incelenen 5 karikatürde yine aldatma, terk edilme, maddi olanaklar düzeldikten sonra erkeğin kadını aldatması ve ilgisiz erkek anlatılmıştır. Bu ciltte incelenen karikatürlerde şiddetin duygusal, ekonomik ve ihmal boyutları değerlendirilmiştir.

Karikatürlerde Kullanılan Atasözlerinin ve Özlü Sözlerin Söylem Analizleri:

İncelemeye alınan karikatürlerde kullanılan atasözleri ve özlü sözler Tablo 7’de Türk Dil Kurmumu Atasözü ve Deyimler Sözlüğünde bulunan anlamları ile verilmiştir. Kullanılan bu atasözleri ve özlü sözler işlenen temalara göre 3 temel alanda gruplandırılmıştır. Bunlar: 1. Aldatma/cinsel sadakatsizlik ile ilgili atasözleri veya özlü sözler; 2. Kocaların ihmali, fiziksel şiddet uygulamaları ve ekonomik istismarı ile ilgili kullanılan atasözleri veya özlü sözler; 3. Kadınları ilişkide geline durumdan dolayı sorumlu tutan atasözleri veya özlü sözlerden oluşan gruplardır. Atasözü veya özlü söz gruplarından çıkarılacak genel söylem değerlendirilmiştir. Bunlara göre:

i-Aldatma/ Cinsel Sadakatsizlik ile ilgili atasözleri veya özlü sözler:

Bu temada gruplandırılan atasözleri ve özlü sözlerin anlamları incelendiği durumda özellikle bir aldatma ya da cinsel bir sadakatsizlik olduğu durumlarda erkeklerin sergiledikleri

davranışların ya da davranışlarındaki değişikliklerin onları ele verdiği; davranış değişikliklerinin sebepsiz yere ortaya çıkmayacağı vurgulanmıştır. Aldatma ya da cinsel sadakatsizlik ile ilgili aktarılan atasözleri ve özlü sözlerde erkeklerin belirli bir yaş, kazanılan statü ve ekonomik güç gibi etkenlerle başka bir kadınla ilişkiye girebildiklerini vurgular niteliktedir. Erkeğin aldatması ataerkil toplum yapısı tarafından, ‘elinin kiri’ olarak görülmekte ve aile içi şiddet miti desteklenmektedir.

ii-Kocaların ihmalleri, fiziksel şiddet uygulamaları, ekonomik istismarları ile ilgili atasözleri veya özlü sözler:

İhmal, fiziksel şiddet ve ekonomik istismar konusunda kullanılan atasözleri ve özlü sözler bireylerin kolay kolay değişmeyeceği, evliliğin zor olduğu gibi genel konuların yanısıra evlilikte geçen yıllar arttıkça kadınların erkekler tarafından daha değersizleştirildiği ve ilginin azaldığı ile de ilgilidir. Kadınların ekonomik özgürlüklerinin olmamasını tercih eden, kadının çalışmasına izin vermeyen koca profilleri işlenmiştir.

Bunların yanısıra kadınlara verilen öğütler arasında eğer koca şiddet uyguluyorsa evliliği bitirmek gerektiği, kocan da olsa erkeğe ekonomik olarak bağımlı olmamak gerektiği gibi öğütleri de içermektedir.

iii-Kadınları ilişkide gelinen durumdan dolayı sorumlu tutan atasözleri veya özlü sözler:

İlişkideki sorunlardan kadınları sorumlu tutan atasözleri ve özlü sözler değerlendirildiğinde ise kadınların toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranışlar sergilemedikleri zaman suçlu olduklarını ima eder nitelikte öğütler içermektedirler. Bu grupta incelenen atasözleri arasında kadınların davranışlarının sonuçlarına katlanmak ve atacakları adımları önceden sonuçlarını düşünerek atmaları gerektiği ile ilgili atasözleri de kullanılmıştır.

Tartışma

Aile içi şiddet, toplumun en küçük sosyal birimi içerisinde gerçekleştiği için küçük ya da önemsiz bir olay olarak algılanmasına rağmen; toplumsal yapı ve dinamiklerden kaynaklandığı için aile içi şiddet toplumsal bir olgudur (Sakallı-Uğurlu ve Ulu, 2003,s.54).

Aile içi şiddet mitleri kültürel değerler üzerinden şekillenmektedir. Toplumun benimsediği ve meşru gördüğü bir şekilde ortaya çıkan bir davranışın şiddet olarak algılanıp algılanmadığı da tartışılır nitelikte olmaktadır (Kandemir, 2007). Aile içi şiddet mitleri arasında ara sıra atılan bir tokatın aile içi şiddet olarak değerlendirilemeyeceği ile ilgili miti akılda tutmak gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri içerisinde belirlenen erillik ve dişilik beraberinde

hegemonik erkeklik kavramını da getirmektedir. Hegemonik erkeklik toplum içerisinde kadın ve erkek için belirlenmiş roller çerçevesinde davranılmasını gerektirir. Hegemonik erkekliğin dayattığı erkeklik kavramı içerisinde erkeğin, saldırgan, cesur, bağımsız, güçlü, egemen olması dayatılırken (Akca ve Tönel, 2011,s.27-28); kadının duygusal, evine bağlı, iyi bir eş, iyi bir anne olması beklenir (Fine, 2010,s. 29). Yapılan karikatür incelemelerinde erkekler hegemonik erkeklik kavramı doğrultusunda kadınların, çalışmalarına izin vermeyerek onlar üzerinde güç ve iktidar kurma çabası içerisinde girdiklerini ve bu nokta da da kendilerini haklı gördükleri ve kadınların da yine toplumsal cinsiyet rolleri kavramı doğrultusunda kocasının isteği doğrultusunda çalışmamayı tercih ettikleri görülmüştür. İncelenen karikatürler arasında kadınların ya evin oturma odasında ya da bahçe çitlerinin çizimlerde yansıtıldığı bir mekanda yani sınırları çevrilmiş evde ve evin özel alanlarında oluşu da toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında değerlendirilebilir. Şahin(2012,s.53) de de belirtildiği gibi kadın özel alana erkek ise kamusal alana aittir.

Arık (2003,s. 90)'ın da belirttiği gibi mizah içinden çıktığı toplumun gerçeklerienden kendini üretir. İncelenen karikatürlerde özellikle ihmal, ekonomik istismar , duygusal istismar ve az sayıda da fiziksel şiddetle ilgili olan karikatüre rastlanmıştır. Bu noktada doğuştan getirilen biyolojik cinsiyet toplum içerisinde kadınlık ve erkekliğe yüklenen anlamlarla erkeğin saldırgan, cesur, egemen olması ve kadının da pasif itaatkar olması gibi toplumsal değerlerle birlikte ideolojik bir meşruluk kazanmaktadır (Van Dijk , 1998, Van Dijk, 2000, Sancar, 2013,s.23-24). Erkeğin aldatması ya da cinsel sadakatsizliği, fiziksel şiddet uygulaması, ekonomik ve duygusal istismar yapması toplumun ona vermiş olduğu bu iktidar ile olumlanmaktadır. İncelenen karikatürlerdeki söylemlerin atasözleri ve özlü sözlerle de desteklenmesi aslında toplumdaki iktidarın gücünü ve düşünce tarzını belirleyen temel unsurların yine içinden çıktığı toplumun gerçeklerini yansıtıyor olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Tıpkı mizah gibi atasözleri ve deyimler de içinde yaşanılan kültürün gerçeklerinden kendilerini üretip kuşaklar arasındaki iletiyi sağlarlar.

Karikatürlerde çizilen kadın bedenleri de hegemonik erkeklik ve toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında değerlendirmek mümkündür. Kadın bedenleri hafif kilolu orta yaşlı kadınlar ve onlara göre daha az kilolu sayılabilecek biraz daha genç kadınlardan oluşmuştur. Kadınlar özel mekanlarda neredeyse bütün çizimlerde ellerinde çay ya da kahve fincanları ile aktarılmışlardır. Özellikle aldatılan kadınlar gözü yaşlı bir şekilde çizilmiştir. Bedenlerimiz içerisinde yaşadığımız toplumun sosyo-kültürel yapısına göre değerlendirilebilir. Türk toplumunu geleneksel ataerkil bir toplum olarak değerlendirmek mümkündür. Geleneksel

ataerkil toplumlarda kadın bedeni eş ve anne olma özelliklerini taşıyan bir bedendir(Aylin, 2015,s.38-40). Çizgilerde kadın bedenlerinin hafif kilolu olarak çizilmesi onların doğurganlığını, anne olduklarını, eşlerinin soylarını devam ettirecek özelliklere sahip olduklarını simgeler nitelikte özelliklere sahip oldukları şeklinde değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak mizah , karikatürlerde kullanılan atasözleri ve özlü sözler içerisinde yaşadığımız kültürden kaynak almaktadırlar. Feyhan Güver tarafından çizilmiş olan Yaşam Koçu Afet tiplemesi de Freud'un bahsetmiş olduğu kasıtlı espriler sınıfında değerlendirilebilir. Çünkü kasıtlı esprilerde espriyi yapan kişi, okuyan kişi ve espriye konu olan ve saldırgan dürtülerin yöneltildiği üçüncü bir kişi de bulunmaktadır. Bu çalışmada saldırgan dürtülerin yönlendirildiği kişiler ataerkil sistem içerisinde bulunan erkekler olarak görülürken aslında saldırganlık ataerkil sistemin kendisine yapılmaktadır. Bir kadın karikatürüstün gözü ile çizilmiş olan Yaşam Koçu Afet tiplemesi aslında toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile kadınlar üzerinde hegemonya erkeklere karşı ve kültürel öğelerden dolayı ideolojik olarak meşrulaştırılmış olan kadına yönelik şiddete karşı karşı bir başkaldırıdır. Çünkü beklenilenin aksine diğer kadınlara öğüt veren ve onların sorunlarını çözen bir erkek değil bir kadındır.

Tablo 1. Bayan Yanı Cilt 1 Karikatürleri Göstergelerinin Anlam Birimcikleri

Gösteren	Gösterilen	Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam	
1	Bahçede oturan biri daha kilolu orta yaşlı gülen bir kadın (şalvarımsı bir pantolon, bluz ve inci kolye) ve gözleri yaşlı daha genç bir kadın (etek- bluz ve topuklu ayakkabı), tahta tabure, sedir, tahta bahçe çiti, tarla, ağaç, ocakta üzerinde dumanı tüten cezve, kahve fincanı.	Daha genç olan kadın orta yaşlı kadına flört ilişkisi içerisinde olduğu erkeğin başka bir kadınla evlendiğini anlatıp dert yanması.	‘Bakan yemez, kapan yer’	Kadın-erkek arası ilişkiler. Erkeğin daha cazibeli kadını tercih etmesi.	Erkeklerin kendilerini baştan çıkararak kadınları tercih etmeleri.
2	Bahçede oturan biri daha kilolu orta yaşlı gülen bir kadın (şalvarımsı bir pantolon, bluz) ve gözleri yaşlı daha genç bir kadın (pantolon- bluz ve topuklu ayakkabı, modern bağlanmış başörtüsü ve güneş gözlükleri), tahta tabure, sedir, tahta bahçe çiti, tarla, ağaç, çaydanlık, çay fincanı.	Daha genç olan kadın orta yaşlı kadına resmi nikahlı olan erkeğin kendisiyle imam nikahı ile evleneceğini söylüyor. Daha sonra ise erkek başka bir kadınla imam nikahı yapıp onu terk ediyor.	‘ Şeytan ile ortak eken buğdayın sapını alır’	Kadın-erkek arası ilişkiler. Resmi nikahlı olan erkeğin imam nikahı ile evlenmesi sonra başka bir kadına imam nikahı yapması.	İmam nikahı kadınların haklarını koruyabilecek bağlayıcılığa sahip değildir. Bir kez aldatan erkek tekrar aldatılabilir.
3	Bahçede oturan biri daha kilolu orta yaşlı gülen bir kadın (şalvarımsı bir pantolon, bluz ve inci kolye) ve gözleri yaşlı daha genç bir kadın (pantolon- bluz ve topuklu ayakkabı), tahta tabure, sedir, tahta bahçe çiti, tarla, ağaç, kahve fincanı. Arka planda bahçede oturan bir erkek ve yürüyen bir başka kadın.	Daha genç olan kadının orta yaşlı kadına kocasının kendisini başka bir kadınla aldattığını suçunun da kocasını baştan çıkararak diğer kadın olduğunu söylemesi.	‘ Osuracak g..te çavdar ekmeği bahane’	Kadın-erkek arasındaki ilişkiler. Evli olan erkeğin başka bir kadınla ilişkiye girmesi ve karısının diğer kadını suçlaması.	Erkeklerin evlilik ilişkisi içerisinde sadaketlerini koruyamadıkları ve nefis zayıflığı olarak değerlendirilmesi. Aldatılan kadınların diğer kadını daha hafif meşrep olarak değerlendirmesi.
4	Bahçede oturan biri daha kilolu orta yaşlı gülen bir kadın (şalvarımsı bir pantolon, bluz ve inci kolye) ve gözleri yaşlı daha genç bir kadın (pantolon- bluz ve topuklu ayakkabı), tahta tabure, sedir, tahta bahçe çiti, tarla, ağaç, kahve fincanı, içerisinde börek olan tabak ve kedi.	Daha genç olan kadın orta yaşlı kadına kocasının artık kendisiyle cinsel olarak ilgilenmediğini ve tedirgin olduğunu söylüyor.	‘ Tok ağırlaması güçtür’	Kadın-erkek arasındaki ilişkiler. 8 yıldır evli olan bir kadın kocasının ona ilgi göstermediği, cinsel hayatlarının olmadığından yakınması.	Erkeğin karısına cinsel ilgi göstermemesinin nedeni başka bir kadınla ilişki yaşıyor olması. Erkeklerin birliktelikleri sırasında sadakatsiz olmaları.

Tablo 2. Bayan Yarı Cilt 2 Karikatürleri Göstergelerinin Anlam Birimcikleri

Gösteren	Gösterilen	Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
1 Oturma odasında orta yaşlı bağdaş kurarak oturan bir kadın(şalvarımsı bir pantolon, bluz), daha genç olan kadın göğüs (dekolteli bir bluz pantolon/etek), yer minderi, saksıda salon bitkisi, kahve fincanı, arka planda camdan görülen bir erkek figürü.	Daha genç olan kadın orta yaşlı kadına sevgilisinin evli olduğunu ve boşanıp kendisiyle evleneceğini anlatıyor.	‘Sahipli ata binen tez iner’	Kadın-erkek arası ilişkiler. Evli erkeği baştan çıkaran kadın, boşanma vaadinde bulunan erkekle birliktelik.	Erkeklerin evliliklerini çocukları bahanesi ile bitirememeleri, evli erkeklerin bekar kadınlar tarafından daha cezbedici bulunmaları, erkeklerin evlilik birliktelikleri içerisinde sadık olmamaları. Evli olan erkeklerin kapılacak mal olarak görülmeleri.
2 Oturma odasında orta yaşlı bağdaş kurarak oturan bir kadın(şalvarımsı bir pantolon, bluz), daha genç bir kadın göğüs (bluz-pantolon, yemeni), yer minderi, saksıda salon bitkisi, kahve fincanı, kedi, mangal, duvarda asılı duran imsak takvimi.	Daha genç olan kadının orta yaşlı kadına kocasını istediği gibi değiştireceğini anlatıyor.	‘ Alışmadık götte don durmaz’	Kadın-erkek arası ilişkiler. Evlenmiş olduğu erkeği değiştirmekte iddialı olan kadın.	Evli erkeklerin bir süre karılarını mutlu edebilmek adına bir süre kadının istediği gibi davranmaya özen göstermeleri ve sonrasında umursamaz bir hale geri dönmeleri.
3 Bahçede oturan biri daha kilolu orta yaşlı gülen bir kadın (şalvarımsı bir pantolon, bluz ve inci kolye) ve daha genç bir kadın (pantolon- bluz ve topuklu ayakkabı), tahta tabure, sedir, tarla, ağaç, kahve fincanı.	Daha genç olan kadının orta yaşlı b kadın kocasına çok fazla güvendiğini ve kocasının onun çalışmasına izin vermediğinden bahsediyor.	‘ Eşeğin kıcıma yapışan osuruğuna katlanır’	Kadın-erkek arasındaki ilişkiler. Evlendiği erkeğin kendine bakacağını düşünüp işini bırakan kadın, evliliklerinin beşinci yılında kocasının çok değiştiğini ve işi olsa evliliği bitireceğinden bahsediyor.	Evlilik ilişkisi bile söz konusu olsa kadınların çalışmaları ve ekonomik özgürlükleri olmaları gerekliliği. Erkeklerin karılarının çalışmalarını istememelerinin güç, iktidar arayışı olması.

Tablo 3. Bayan Yanı Cilt 3 Karikatürleri Göstergelerinin Anlam Birimcikleri

Gösteren	Gösterilen	Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
<p>Bahçede sedirde oturan iki orta yaşlı kadın yanına gelen daha genç kadın. Sedir, tabure, kahve fincanı, ağaç.</p> <p>Aynı sahneye yüzünde morluklarla gelen ikinci bir kadın.</p>	<p>İlk sahnede olan genç kadın kocasının piyangodan kazandığı parayı bitirdiği ve çalışmak istediğini tek bir kişiye söylemesine rağmen herkesin duyduğu, kocasının izin vermediğinden bahsediyor.</p> <p>Sahneye gelen ikinci kadın eşinin ona fiziksel şiddet uyguladığından bahsediyor. .</p>	<p>‘ Sel ile gelen yel ile gider’</p> <p>‘Al elmaya taş atan çok olur’</p> <p>‘Bir ağızdan çıkan bin ağza yayılır’</p> <p>‘ Baktın kocan fırtına al pırtını sırtına’</p>	<p>Kadın-erkek arasındaki ilişkiler. Kocaların dedikodudan korkup karılarının çalışmasına izin vermemesi, kadınların dedikodu yaptıkları, şiddet olan bir evde evliliği sürdürmek adına durulmaması gerektiği.</p>	<p>Erkeklerin para konusunda çok da akıllı olmadıkları, karılarının çalışmalarını dedikodu ve iktidarı kaybetmek istemedikleri için izin vermedikleri, şiddet olan evde kadının yaşamaması gerektiği.</p>

Tablo 4. Bayan Yanı Cilt 4 Karikatürleri Göstergelerinin Anlam Birimcikleri

Gösteren	Gösterilen	Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam	
1	Bahçedeki oturan 4 orta yaşlı, hafif kilolu kadın. Tahta sedir, çaydanlık, çay fincanları, ağaç, kadınlardan biri örgü örüyor.	Kadınların her birinin kendi hayatları ile ilgili şikayetleri.	‘Hayatta mutlu olmak için geniş ev, iyi komşu, kırkıktan sonra azmayan koca lazımmış’	Kadınların hayat ve yaşama ilgili farklı sıkıntılarının olması.	Her bireyin yaşamdan beklentisinin farklı oluşu ve her bireye yaşıyor olduğu sıkıntının en büyük görünmesi.
2	Bahçedeki oturan 3 orta yaşlı, hafif kilolu ; biri de daha genç bir kadın. Tahta sedir, çay fincanları, ağaç, bahçe çiti, muhabbete sonradan katılan bir kadın daha.	Kadınların kabahati hep karşı tarafta bulmaları kendilerinde kabahat aramamaları.	‘ Kabahat samur kürk olsa kimse üstüne almaz’	Kadınların kocaları, komşuları, gelinlerini meydana gelen davranışlarda kabahatli görmeleri .	Gelin-kaynana çatışması Erkeklerin baskıcı oluşu Komşuluk ilişkilerinin güçlüğü Kimsenin kabahati üstlenmemesi
4	Bahçede oturan kadınlar. 4 farklı senaryo aynı mekanda verilmiş. Mekanda tahta sedir, ağaç, limonata çay ya da kahve bardakları mevcut.	Ev işi öğretilmeden büyütülen genç kız Gelinin değiştiğinden yakınan kayınvalide Kocasının kendisini aldatığından şüphelenen kadın Kocasının savurganlığından yakınan kadın	‘ Arife günü kurban semirmez’ ‘Hiçbirşey görüldüğü gibi olmaz, durgun su solucan yetiştirir’ ‘ İşkili büzük dingilder’ ‘ Bol bol harcayan mel mel bakar’	Evlenecek kızın ev işi bilmesi gerekir. Gelin kaynana arasındaki ilişkiler çatışmalıdır. Telaşlı ve gergin olan erkek aldatıyor olabilir. Elindeki parayı uygun harcamayan sonrasında üzülür.	Genel olarak bu karikatür dizisinde toplumsal normlar ve mitler anlatılmıştır. Bunlar da erkeklerin aldatacağı, parayı idare edemedikleri, evlenilecek kızların ev işinden anlaması gerekliliği ve gelin kaynana arasındaki gerilim.
5	Bahçedeki tahta sedirde oturan 3 orta yaşlı, hafif kilolu biri de daha genç dört kadın. Çaydanlık, çay bardakları, örgü ipleri ve ağaç.	Yeni evli olan genç kadın kocasının ne kadar iyi olduğundan övünerek bahsediyor. Diğerleri de yeni evli oldukları için el üstünde tutulduğundan söz ediyorlar. İkinci sahnede ise kocasını öven genç kadının kocası tarafından aldatıldığı resmedilmiş.	‘Lodos esmeden bacayı, yedi yıl geçmeden kocayı methetmeyeceksin’	Evlilikleri daha uzun yıllara dayanan kadınların erkekleri genç olanlardan daha iyi tanıdıkları ve erkeklerin bir süre sonra karılarını sadece orada olmaları için evliliklerini sürdürdüklerinden bahsediliyor.	Erkekler cicim ayları diye tabir edilen aylar bittikten sonra gözleri dışarı kayar ve aldatırlar. Erkekler sadakatsizdir.

Tablo 5. Bayan Yanı Cilt 5 Karikatürleri Göstergelerinin Anlam Birimcikleri

Gösteren	Gösterilen	Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
2 Oturma odasında soba başında oturan üç kadın. Duvar saati, sobanın üzerinde kaynayan çaydanlık, kedi, örgü, sedir. İkinci sahnede ise iki kadın, sobada pişen kahve, kahve fincanları.	Kadınlardan biri kocası eve gelmeden önce yemek hazırlayacağını ve kocasını bekleyeceğini söylerken diğeri umursamaz bir şekilde kocasının eve geleceği zaman hiç hazırlık yapmadığından bahsediyor. İkinci sahnede ise hazırlık yapmayan kadın kocası tarafından terkediliyor..	‘ Boş ambarda sıçan durma’	Kadın kocasına iyi davranmaz ve görevlerini yerine getirmese terkedilir .	Hayatın sevgi, saygı ve paylaşma olduğunu vurgulamaktadır. Sergilediğiniz davranışlardan dolayı sorumlusunuz.
3 Oturma odasında sohbet eden iki kadın, çay fincanları, soba ve kaynayan çaydanlık.	Kadınlardan biri kocasının evde durmamasından dolayı şüphelenip birçok bilindik yola başvurarak kocasını eve bağlamış fakat sonradan buna pişman olmuştur.	‘Deveyi dama çıkaran gene kendi indirir’	Evde durmayan kocasını evine bağlayan kadın bu seferde evden gitmiyor diye şikayet ediyor.	Bireyler sahip oldukları koşulları değiştirmek isterler fakat değiştirdikleri zamanda yeni koşulları değil eskiden sahip olduklarına dönmek isterler.
5 Bahçedeki tahta sedirde oturan üç orta yaşlı, hafif kilolu biri de daha genç koşarak onların yanına gelen kadın. Çay bardakları. İkinci sahnede küçük bir kız çocuğu.	Genç kadın bir aya kadar evleniyor olduğunun müjdesini verip mutluluğunu paylaşırken, orta yaşlı evli olan kadın evliliğin iyi bir şey olmadığını evlenince işlerin değiştiğinden bahsediyor.	‘Evlenmesi bir alaca kuş, geçinmesi bora ile kış’	Evlilik hazırlıkları yaparken ve yeni tanışmış iken kadın-erkek arasındaki ilişki her iki tarafı da mutlu ederken, evliliğin getirdiği sorumluluk ve hayat koşulları erkekleri değiştirip kadınları mutsuz etmektedir.	Erkekler cicim ayları diye tabir edilen aylar bittikten sonra çok değiştikleri, evlilikten sonra ilişkilerin iki kişilik olmadığı tarafların ailelerinin de devreye girmesiyle işlerin zorlaştığı.
6 Bahçedeki ağacın altındaki sedirde oturan, üç orta yaşlı hafif kilolu kadın. Çaydanlık, kedi, çay fincanları, ağaç, yağ tenekesinde ekilmiş çiçek.	Konuşmalarından uzun yıllardır evli oldukları anlaşılabilir iki kadın kocalarının evliliklerinin ilk yıllarındaki davranışları ile şimdiki davranışları arasındaki farklılıklardan bahsedip aslında evliliklerinin benzer olduğunu dikle getiriyorlar.	‘ Önce baldın pekmez oldun, şimdi beş para etmez oldun’	Evliliklerde yıllar geçtikçe erkeklerin kadınlara karşı ilgilerini kaybettikleri.	Evlilik kurumunun kadınları mutsuz ettiği, evliliklerde erkeklerin bir süre sonra karılarına verdikleri değer azaldığı.

Tablo 6. Bayan Yanı Cilt 6 Karikatürleri Göstergelerinin Anlam Birimcikleri

Gösteren	Gösterilen	Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
1 Oturma odasında oturan ikisi orta yaşlı hafif kilolu iki kadın ve çok mutsuz ağlayan genç bir kadın. Çay fincanları, saksıda çiçek.	Genç olan kadın nişanlısının onu terk ettiğini ve bunu atlatamayacağından bahsederek ne yapması gerektiğini soruyor.	‘Küpen düştüyse kulakların yerinde’	Biten bir ilişkinin ardından terk edilen terk edeni unutamaz ve yerine birini koyamayacağını düşünür.	Hayata karşı bakış açısını değiştirmek hayatı daha kolay algılayıp mutlu yaşamaya neden olur.
4 Deniz kenarı, şemsiye, plaj havlusu, güneş kremi, soğuk içecek, kumda ve denizde oynayan çocuklar, yüzen kadınlara bakan yetişkin bir erkek.	Erkeklerin maddi olarak kazançları artınca gözleri dışarıya kayar.	‘ Ateşi yel, kocayı mal azdırmış’	Çapkınlık yapan kocada değil de suçu kadınlar ilk önce kendilerinde ararlar.	Maddi olarak güçlü olan erkekler çapkınlık yapabilir. Evlilik eskidikçe aldatma olasılığı artar.
5 Bahçedeki tahta sedirde oturan3 orta yaşlı, hafif kilolu biri de daha genç kadın. Kahve fincanları, örgü, uyuyan köpek, çaydanlık.	Daha genç olan kadın kocasının ona aşırı bağlı olduğunu onu asla terkedemeyeceğinden bahsedip diğerlerine kadınlık dersi veriyor.Bir yılki senaryoda ise bu kadın aldatılıp boşanmış.	‘Erkekten anca dudak tiryakisi olur... İş başkasından bi fırt çekmeye bakar’	Erkekler daha cazip gelen bir kadın buldukları zaman aldatıp terk edebilirler.	Bağımlı ilişkiler kurulmamalı, kendine çok fazla güvenmemeli.
8 Oturma odasında oturan biri genç, diğer ikisi orta yaşlı üç kadın. Sehpada çiçek, çay fincanları, mangaldaki ateşte kaynayan çaydanlık, örgü, pencere içinde bir kitap.	Genç olan kadın sevgilisinin telefona cevap vermemesinden yakınıyor. Diğer iki kadın da evli bir erkekle hele bu erkekle olan ilişkisinin doğru olmadığını, bu adamdan hayır gelmeyeceğini genç kadına söyleyip nasihat ediyorlar. Genç kadın bildiğini okuyor ve bir yıl sonra pişmanlık içerisinde aynı mekanda ağlıyor.	‘Akıl insanın külahında bir çivi, ne yazık, yumruk yemeden girmiyor içeri’	Huylu huyundan vazgeçmez.	Evli iken başka bir kadınla ilişki kuran erkek eski karısına göstermiş olduğu davranışların benzerlerini sergilemeye devam eder.
9 Karlı bir bahçede mangal başında oturup sohbet eden orta yaşlı kadınlar, kardan adam, mangalda pişen kahve. Bahçe çitinin arkasından geçen biri ince uzun diğeri tıknaz iki erkek.	Kadınlardan biri kocasının onu evde bulamadığında huysuzluk yaptığından yakınıyor. Diğeri erkeklere özellikle kocalara şekil verilmesi gerektiğinden bahsediyor.	‘Kart meşeden kasnak olmaz’	Her bireyin hayatı, yaşadıkları, kişilikleri ve hayattan çıkardıkları dersler farklı olabilir. Herkes aynı değildir.	İnsanlar yaşlandıkça değişmeleri zor olur. Türk erkekleri ataerkil aile özelliklerini gösterirler.

Tablo 7. Karikatürlerde Kullanılan Atasözleri veya Özlü Sözlerin Anlamları

Grup	Kullanılan Atasözü veya Özlü Söz	Anlamı
Aldatma/ Cinsel Sadakatsizlik	‘Bakan yemez, kapan yer’*	Bir şey yalnızca bakmakla elde edilemez, onu ele geçirmek için çaba göstermek gerekir.
	‘ Osuracak g..te çavdar ekmeği bahane’*	Davranışları beğenilmeyen kişi sudan sebeplerle davranışını tekrar eder.
	‘ Tok ağırlaması güçtür’*	Karnı tok olanlara yemek beğendirmek kolay değildir
	‘Sahipli ata binen tez iner’*	Ödünç alınmış araçlarla girilen işler çok kez yürütülemez.
	‘ Kırkından sonra azmayan koca lazımmış’*	Yaşlandıktan sonra yaşına uymayan davranışlarda bulunmamak gerekir.
	‘ İşkilli büzük dingilder’*	Gizli bir ayıbı olanlar herhangi bir sözden alınarak kendilerini ele verirler.
	‘Küpen düştüyse kulakların yerinde’	Eşyanı kaybettiysen yenisine sahip olabilirsin
	‘ Ateşi yel, kocayı mal azdırmış’	İstenilen her şeye sahip olmak doyumsuzluğa neden olabilir
	‘Erkekten anca dudak tiryakisi olur... İş başkasından bi firt çekmeye bakar’	Erkeklerin alışkanlıkları yenileriyle tanışınca değişebilir.
	İhmal, Fiziksel Şiddet ve Ekonomik İstismar	‘ Sel ile gelen yel ile gider’*
‘Al elmaya taş atan çok olur’*		Değerli kimselere sataşan çok olur.
‘ Baktın kocan fırtına al pırtını sırtına’		Kocan şiddet uyguluyorsa o ilişkiyi bitir.
‘ Bol bol harcayan mel mel bakar’*		Düşüncesiz ve hesapsız harcamanın sonunda elde bir şey kalmaz.
‘Lodos esmeden bacayı, yedi yıl geçmeden kocayı methetmeyeceksin’		İlişkilerde uzun süre geçmeden karşındakini tanıyamazsın.
‘Evlennesi bir alaca kuş, geçinmesi bora ile kış’		Evlilik kolay geçinmek zor.
‘ Önce baldın pekmez oldun, şimdi beş para etmez oldun’*		Davranışlarına dikkat etmeyen kişinin attığı her yanlış adım, saygınlığının biraz daha azalmasına neden olur.
‘Kart meşeden kasnak olmaz’*		Yaşı ilerlemiş insan kolay eğitilemez.
Sorumlu Tutulduğu	‘Alışmadık g..te don durmaz’*	Bir kimse alışmadığı, sıkıcı bir duruma kendini kolay kolay uyduramaz, ondan bir an önce kurtulmaya çalışır
	‘ Boş ambarda sıçan durmaz’*	Yaşamaya elverişsiz yerde kimse uzun süre duramaz.
	‘Deveyi dama çıkarana gene kendi indirir’*	Yanlış yapan kimse, yanlış yine kendisi düzeltir.
	‘ Kabahat samur kürk olsa kimse üstüne almaz’*	Hiç kimse suçlu olduğunu kabul etmek istemez.
Kadınların Durumları	‘ Eşeğin kıcına yapışan osuruğuna katlanır’*	Görgüsüz ve kaba bir kişiye yakın olan, ondan gelecek kötülük ve çirkinliklere karşı hazırlıklı olmalıdır.
	‘ Şeytan ile ortak eken buğdayın sapını alır’*	Kurnaz, hileci bir kimseyle bir işte ortaklık yapmaya kalkışmayın. Bu işten kârlı çıkan o olur.
	‘ Akıl insanın külahında bir çivi, yumruk yemeden içeri girmiyor ne yazık’*	Kötü tecrübelerin öğretme gücü oldukça büyüktür.

*TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü

Kaynakça

- Akalın, Ş.H., Toparlı, R., & Aksu, B.T.(2009). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 22/11/2017.
- Akça, E. B., & Tönel, E. (2011). Erkek(lik) Çalışmalarına Teorik Bir Çerçeve: Feminist Çalışmalardan Hegemonik Erkekliğe. (Edt: İlker Erdoğan). *Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil*. İstanbul: Kalkedon Yayınları, 11-40.
- Arık, B. M. (2003). ‘Apolitik’ Mizah Tartışmalarına Tarihsel Bir Bakış, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 17,89-104.
- Aylin, N.(2015). *Kadın bedeni ve toplumsal izdüşümleri: sosyolojik bir bakış içinde kadın bedeni ve istismarı*, editörler: Fatma Zehra Fidan ve Duygu Alptekin,(1 Baskı). İstanbul: Opsiyon Yayınları.
- Barthes, R. (1968). *Elements of Semiology*.1st ed. New York: Hill and Wang.
- Barthes, R.(1972). *Mythologies*. Translated by Annette Lavers. The Noonday Press - New York.
- Batu, B.(2011). *Sanat Eğitimi Alanında yapıt İncelemelerinde Bir Yöntem Olarak Görsel Gösterge Çözümlemesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayan Yanı Cilt 1-6 (2011-2015). İstanbul: Lemay Kültür Yayınları.
- Bozkurt,V. (2011). *Değişen Dünyada Sosyoloji, Temeller, Kavramlar, Kurumlar*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Comiclopedia, Feyhan Güver, https://www.lambiek.net/artist/g/guver_feyhan.htm , 13/11/2017.
- Coşar, S.(2010). Edebiyatın karikatürize halleri. *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(2): 688-734.
- DC Coalition Against Domestic Violence, Domestic Violence Myths, www.dccadv.org, 21/11/2017.
- Dönmez, S.(2015). ‘Lafı Kıvırmayan Kadınlar’, Cumhuriyet Sokak Haberleri. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/sokak/254216/Lafi_kivirmayan_kadinlar.html, 13/11/2017.
- Fine, C. (2010). *Toplumsal Cinsiyet Yanılsaması*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Freud, S.(1905). *Jokes and Their Relation to Unconscious*, The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Norton & Company Inc. New York.
- Giardot, C.(2017). Fueling Turkish feminism with satire and humour, <https://www.mashallahnews.com/fueling-turkish-feminism-with-satire-and-humour/>, 28/03/2018.
- Kandemir, Ö.(2007). Şanlıurfa ili Viranşehir İlçe Merkezinde Sağlık Personelinin Aile içi Şiddet Konusunda Bilgi Tutum ve Meslek Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi, *Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı*, Şanlıurfa.

- Kurultay, B.A., & Peksevgen S.B.(2015). Reklamlarda Karikatür Kullanımı. Piyale Örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 40,153-174.
- Lent, J.A.(2003). *Comic art of Europe Through 2000: An International Bibliography*, Volume 2. Praeger: p:1052.
- Nisan, F., & Şeker, T.N. (2017). Siyasal Söyylemin ve İdeolojilerin Gazete Karikatürlerinde Yeniden Üretimi: Örnek Olay 1982 Anayasası, *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, 5(2): 312-346.
- Okutan, B. B.(2013). Karikatürlerdeki başörtülü Figürlerin Göstergebilimsel Analizi. Penguen Dergisi Örneği. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29, 9-38.
- Okray Z., (2015).Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Kadın İmgesi, *Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 93-102.
- Okray, Z., Palabıyıkoglu, R., & Çakıcı E.(2005). Reliability and Validity of Personal and Relationship Profile, *NEU Graduate School of Applied and Social Science, Unpublished Clinical Psychology Master Thesis*, TRNC.
- Peters, J.(2008). Measuring Myths about Domestic Violence: Development and Initial Validation of the Domestic Violence Myth Acceptance Scale, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 16(1): 1-21.
- Polat, O.(2016). *Adli psikolojiye giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sakallı-Uğurlu, N., & Ulu, S.(2003). Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete Yönelik Tutumlar: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim ve Gelir Düzeyinin Etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 6(11-12) 53-65.
- Sancar, S. (2013). Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sel, Z.G., Sancaktar, C.L. ve Aktaş, G. (2017). Karikatüristler Gözüyle Deniz Turizmi:Turizm karikatürlerinin Göstergebilim Yaklaşımı ile İncelenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, UDTS 2016 Özel Sayı:65-87.
- Şahin, Ç.(2012). Erkek egemen cinsiyetçi söylemin Türkiye'deki kadın haklarına yansımaları. *Hukuk Gündemi*, 2, 52-59.
- Toksabay, E. (2011). With satire, woman's magazine tackles taboos in Turkey, <https://www.reuters.com/article/us-turkey-women-magazine/with-satire-womans-magazine-tackles-taboos-in-turkey-idUSTRE76J5UR20110720>, 28/03/2018.
- Tekiner, H.(2010). Karikatürlerde eczacılık. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 12(1),133-150.
- Tural, E.(2017). 12 Eylül Askeri Darbesinin Karikatür Üzerinden Analizi: Gırgır Dergisi Örneği, *TESAM Akademi Dergisi*, 4(1): 25-66.
- Ünal, M.F. (2016). Göstergebilimin Serüveni, Mütefekkir, *Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 3(6), 379-398.
- Ünlü, A.(2007). Şiddete gülmek: geleneksel Türk tiyatrosunda şiddet ve mizah. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 24, 27-41.
- Van Dijk, T.A.(1988). *News analysis case studies of international and national news in the press*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers,Hillsdale, New Jersey.
- Van Dijk, T. A. (2000). *Ideology and discourse, a multidisciplinary introduction*. Universitat Oberta de Catalunya.

Yamawaki, N., Ochoa-Shipp, M., Pulsipher, C., Harlos, A., & Swindler, S.(2012). Perceptions of Domestic Violence: The Effects of Domestic Violence Myths, Victim's Relationship with Her Abuser, and the Decision to Return to Her Abuser. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(16), 3195-3212.

Extended Abstract

Domestic violence can be defined as the violence applied among individuals who have legal or blood relations. Family members are expected to provide sense of belonging, love, compassion and protection; however, domestic violence leads to fear and permanent physical and psychological damage to family members (Okray, Palabıyıkoglu and Çakıcı, 2005, p.1-5). Golder et al. (1990) define domestic violence as direction of masculine power and hegemonic masculinity towards the woman and children in the family. In this case, domestic violence can be evaluated as the effort of males to satisfy their desires and wishes through women and actually to keep them under control.

Domestic violence includes physical, emotional or psychological, sexual and economic abuse and negligence. An examination of the literature shows that sexual abuse inevitably includes emotional or psychological abuse. It is clear that the most agonizing type of violence with the longest-term impact among types of domestic violence is emotional or psychological abuse. Victims of domestic violence are mostly children and women; however, men can also be the victims (Polat, 2016, p.51-57). Violence against women is a phenomenon which can be seen in every area of our lives. This phenomenon is also reflected in jokes and legitimization of violence against women is performed via caricatures as well.

In his work "Humour and its relations with sub-conscious" (1905), Freud emphasised that jokes, humour, anecdotes and even caricatures were rooted in unconscious and pleasure played an essential role in all of the foregoing all of which were related to the satisfaction of desires. Freud emphasised that jokes – whether based on words or opinions – are not different in reality and both of them operate based on the principle of consolidation of dreams. Jokes or humour is actually consistent usage of words or tools of expression. In addition to consolidation, a meaning is created out of meaninglessness using a condensation mechanism. In addition, Freud classified jokes into two groups, namely innocent jokes and intentional jokes. He underlined that in innocent jokes, the person who is making the joke aims at obtaining pleasure. On the other hand, intentional jokes have more obvious social dimensions. Intentional jokes must have three persons: the person who makes the joke, the person who is the object of hostile or sexual aggression and the person who hears the joke and receives the pleasure inherent in the intention. In this context, as exaggerated presentation of a certain reality, caricatures can be evaluated as intentional jokes defined by Freud. The material presented in caricatures consists of drawings and a few words or a short sentence. The portrayed reality ensures that connotations related to the topic are activated in the memory

and relevant information are gathered more easily as the reality presented in caricature is the reality presented with drawing instead of a concrete reality. The reason for laughing at the jokes in caricatures more easily is that the presented material is unreal for which reason it can be perceived more easily. The portrayed reality ensures that connotations related to the topic are activated in the memory and relevant information are gathered more easily as the reality presented in caricature is the reality presented with drawing instead of being a concrete reality. The reason for laughing at the jokes in caricatures more easily is that the presented material is unreal for which reason it can be perceived more easily.

Caricatures act as the intermediaries of social and political criticism (Tekiner,2010, p.133). Caricatures and humour are used as a means of reducing the tension created by the oppressed employing funny elements. The oppressed object does not vanish but a relaxation, albeit temporary, is ensured (Ünlü, 2016, p.29). The power of caricature comes from the fact that it presents the reality with drawing and a few words and in a very pure and refined manner (Coşar, 2010, p. 692). The caricaturist, on the other hand, is the person who conveys through drawing a reality that he/she handles by creating, shaping and building an image (Çoşar, 2010, p.691).

This paper consists of caricature analysis. The method used for analysing caricatures is the semiology method developed by Barthes (1968, 1972) to use in the analysis of visual texts. Barthes emphasises two components of interpretation, namely denotation and connotation. Denotation is what an indicator indicates and connotation is how the indicator is indicated. By their nature, caricatures include connotations in addition to denotations and present a critical point of view (Sel, Sancaktar and Aktaş, 2017, p.71).

Accordingly, the caricatures were analysed in three stages. Discourse, narration and logical-semantic structure were analysed respectively in each of these stages. Following this analysis, discourse analysis was conducted on the proverbs and aphorisms used in the caricatures.

Among the examined caricatures, only one caricature was found related to the physical violence directed by male towards females whereas the most frequent topic appeared as emotional and economic abuse. The violence directed by females towards males was reflected in caricatures in the dimension of emotional and verbal violence. Emotional abuse of females was given in such themes as disloyalty of spouses and negligence of men towards women after marriage.

Life Coach Afet responded with proverbs to all questions asked by young women. As known, proverbs are heritages of a living culture which include opinions and behaviours that approve the society that the individual is living in and conveys from one generation to another the knowledge about the opinions and behaviours which are not acceptable (Okray, 2015, p.93). In this context, it can be said that Life Coach Afet answers with the experiences conveyed between generations to the young women who ask about their sufferings in a very sad tone.

The setting in caricatures is sometimes under a tree in the garden and sometimes beside a wood stove in a sitting room or a barbecue. In these settings, in the company of tea or coffee, and sometimes some pastry, chats are exchanged which can be evaluated as references to neighbourhood relations and old neighbourhood life. In terms of social gender roles in these places, these settings are portrayed as belonging to women in the caricatures as social gender roles indicate that women belong to private sphere whereas men belong to the public sphere (Şahin, 2012, p.53).

The examination of caricatures showed that men attempt to establish power and ruling by not allowing women to work in accordance with the hegemonic masculinity concept, and that they think that they are right in not allowing women to work, whereas women preferred not to work by obeying the will of their husbands in accordance with their social gender roles. In the examined caricatures, women are portrayed either in the living room or in an environment where fences of a garden are seen indicating a constrained house or special areas of the house which can be evaluated in accordance with their social gender roles. Şahin (2012, p.53) also claims that women belong to the private sphere whereas men belong to the public sphere.

As indicated by Arık (2003, p. 90), humour produces itself from the reality of the society that it is based on. Examined set of caricatures included examples of negligence, economic abuse, emotional abuse and, albeit a few, physical violence. At this point, based on the meanings attributed to men and women according to the biological gender brought from birth such as aggression, bravery and hegemony for men and passivity and obedience for women are ideologically legitimized along with social values (Van Dijk, 1998, Van Dijk, 2000, Sancar, 2013, p.23-24). Betrayal or sexual disloyalty, physical violence, economic and emotional abuse committed by men is approved with the power that the society endows them. The fact that the discourses in examined caricatures are supported by proverbs and aphorisms can actually be evaluated as basic elements determining the strength and way of thinking of the power in society reflecting the realities of the same society. Just like humour, proverbs and

idioms also produce themselves from the realities of the host culture and provide transfer between generations.

In conclusion, humour and proverbs and aphorisms used in caricatures are rooted on the culture in which we live. Life Coach Afet character created by Feyhan Güver can be evaluated as an example of intentional jokes defined by Freud as in intentional jokes there are three persons: the person who makes the joke, the person who reads and a third person who is the subject of the joke towards whom the aggressive drives are directed. In this paper the people towards whom aggressive drives are directed are seen as males in the patriarchal system whereas the hostility is actually towards the patriarchal system itself. Life Coach Afet character that is drawn from the viewpoint of a female caricaturist is actually a revolt against male hegemony via women due to gender inequality, and the violence which is legitimized ideologically due to cultural elements. Contrary to the expected, in this case it is a woman, not a man, who gives advice to and solves the problems of other women.